

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Aanbieden van de tussenevaluatie van het Actieplan Boerenlandvogels

Geachte Statenleden,

Met deze brief bieden wij u de tussenevaluatie van het Actieplan Boerenlandvogels aan. Gedeputeerde Staten concluderen op basis van de tussenevaluatie dat er veel voortgang is geboekt op de afgesproken gezamenlijke prestaties van het Actieplan. Tegelijkertijd maakt de evaluatie zichtbaar dat de afname van de grutto als indicatorsoort nog niet gestopt is. Het effect van de maatregelen is dus nog onvoldoende en er is meer nodig om de gestelde ambities voor 2027 te halen.

Aanleiding en doel

Het Actieplan Boerenlandvogels is in 2019 samen met partners opgesteld, om de afname van boerenlandvogels (zoals de grutto, kievit en patrijs) om te buigen naar groei in 2027. De grutto is hiervoor als indicatorsoort gekozen, met als concrete doelstelling om de afname in 2022 te stoppen en de populatie tot 2027 te laten groeien tot 5.250.

In het Actieplan zijn prestaties en maatregelen opgenomen die tot en met 2027 worden uitgevoerd met als doel om meer geschikte leefgebieden voor boerenlandvogels te creëren en de kwaliteit van bestaande leefgebieden te verbeteren. Dit wordt uitgevoerd in samenwerking met onze partners: de agrarische collectieven verenigd in BoerenNatuur, de terrein beherende organisaties, de Faunabeheereenheid en weidevogelvrijwilligers, ondersteund door de Groene Motor en de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland.

Deze tussenevaluatie is halverwege de looptijd van het Actieplan uitgevoerd. Het rapport geeft inzicht in de mate waarin het doel van het Actieplan wordt behaald, of de maatregelen en prestaties van het Actieplan doeltreffend zijn en aanbevelingen voor de resterende periode van het Actieplan. In deze brief vatten we de conclusies op de hoofdvragen van het rapport kort voor u samen.

In hoeverre worden de beoogde prestaties van het Actieplan behaald?*Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer*

In het Actieplan is een prestatie afgesproken van 18.000 ha weidevogelbeheer in 2027, waarvan 5000 ha kuikenland. Sinds de start van het Actieplan is het areaal weidevogelbeheer gegroeid naar 17.117 ha in 2023, waarvan 4.613 ha hectare kuikenland. Daarnaast is de ambitie voor het verhogen van het aantal plas-dras al behaald en neemt het aandeel kruidenrijk grasland binnen kuikenland toe. We zijn

dus goed op weg om de afgesproken prestatie te halen. Er zijn echter ook aandachtspunten voor wat betreft de kwaliteit: het gras wordt vaak te snel te zwaar waardoor kuikens zich moeilijk kunnen verplaatsen, kuikenland is versnipperd, en de aansluiting tussen ANLb en natuurgebieden is nog niet optimaal.

Natuurgebieden met weidevogeldoelstelling

Voor de natuurgebieden is de ambitie om in 2027 4000 ha optimaal ingericht en beheer weidevogelgebied te hebben. Het oppervlak van natuurgebieden met weidevogeldoelstelling is in 2023 gegroeid naar 3867 ha. Er is geïnvesteerd in een betere inrichting, zoals een hoger waterpeil en verbeterde openheid. In een aantal gebieden wordt daar op dit moment nog aan gewerkt. De kwaliteit is niet overal op orde in natuurgebieden. Zo is de vegetatie niet in alle gebieden optimaal en is er op sommige plekken verruiging, verzuring en vraat door ganzen. Daarnaast is er in deze gebieden weinig inzicht in kuikenoverleving.

Provinciegronden

De provincie ligt op koers om 200 ha eigen grond in te zetten voor weidevogels. Inmiddels is zo'n 168 ha gerealiseerd. Een deel van deze gronden is al optimaal ingericht, aan het overige deel wordt nog gewerkt. Er zijn voldoende kansen om de afgesproken prestatie uit het Actieplan op tijd te behalen.

Monitoring

De monitoring is geïntensiveerd. Tegelijkertijd is er noodzaak tot beter lerend beheer: het continue verbeteren van het beheer op basis van resultaten (waar zitten de soorten én wat is de kwaliteit van beheer) en (praktijk)ervaringen. Hoewel er steeds meer gegevens beschikbaar zijn, is er verbetering nodig in de monitoringpraktijken van agrarische collectieven en terrein beherende organisaties. Daarnaast zijn er verschillen in monitoringmethoden en de frequentie, waardoor het lastig is om trends en conclusies te bepalen. De tussenevaluatie concludeert dat de provincie een belangrijke rol heeft in die verbetering.

Predatiebeheer

Door alle agrarische collectieven zijn er predatieplannen opgesteld. Er zijn ook maatregelen genomen door agrarische collectieven en terreinbeheerders om het risico op predatie te verminderen, denk hierbij aan het snoeien van bosjes, de aanleg van dammen of predatierasters. In de looptijd van het Actieplan zijn ook vergunningen afgegeven voor predatie door soorten als vos en zwarte kraai. Er zijn echter nog veel uitdagingen op het gebied van predatiebeheer en de uitvoer van predatieplannen vergt nog het nodige werk.

Vrijwilligers

Het aantal weidevogelvrijwilligers groeide. Vrijwilligers werden ook deskundiger en effectiever door onder meer cursussen, verzorgd door de Groene Motor. Daarmee lijkt de ambitie uit het Actieplan om het aantal vrijwilligers te laten groeien en hun capaciteiten te ontwikkelen behaald te worden.

Samenwerking

Om grote aaneengesloten gebieden te realiseren voor weide- en akkervogels is samenwerking tussen alle betrokken partijen in weidevogelbeheer essentieel. Uit de tussenevaluatie blijkt dat de mate van samenwerking sterk varieert per regio en vaak nog niet voldoende van de grond komt.

Is het Actieplan Boerenlandvogels doeltreffend?

Er is veel voortgang geboekt op alle afgesproken prestaties. Desondanks is de afname van de grutto (als indicatorsoort) nog niet gestopt. In de tussenevaluatie wordt gesteld dat een herstel in enkele jaren naar meer dan 5.250 broedparen niet te verwachten is, ook niet als de voorgenomen prestaties in het Actieplan Boerenlandvogels worden behaald. De conclusie uit het rapport is dan ook dat voor meer doelbereik een hogere ambitie nodig is dan in het huidige Actieplan is afgesproken en een aanpak van de geïdentificeerde knelpunten nodig is.

Wat helpt en wat belemmert de voortgang? Zijn de middelen toereikend?

De tussenevaluatie maakt inzichtelijk dat het belangrijk is om grotere blokken kuikenland van voldoende kwaliteit op kansrijke locaties te creëren, zowel in natuurgebieden als ANLb-gebieden. Echter, verschillende factoren zoals te kleine eenheden, ongeschikte locaties en ongeschikte vegetatie en monitoring belemmeren het behalen van de doelstellingen. Een intensivering van de samenwerking tussen boeren, vrijwilligers en terreinbeheerders vergroot de mogelijkheden, evenals aangepaste vergoedingen binnen het ANLb, langjarige contracten en een beter verdienmodel voor de boer. Tot slot broeden veel grutto's nog buiten beheerde gebieden, dat de populatie op den duur zeer kwetsbaar maakt.

Het vervolg

De conclusies in het rapport worden onderschreven door alle partners van het Actieplan Boerenlandvogels; er is meer nodig om de hoofdambitie te halen. Ondertussen heeft de tijd niet stil gestaan en hebben er een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden.

- Het verbeteren van de leefomstandigheden voor weide- en akkervogels is ook als belangrijk doel in het ZHPLG opgenomen, waarvoor financiële middelen zijn opgenomen in het maatregelpakket.
- Er wordt een voorstel gedaan voor weide- en akkervogeldoelstellingen in de herziening van het omgevingsbeleid 2025.
- In 2024 startte de Europese commissie een inbreukprocedure omdat Nederland de grutto onvoldoende zou beschermen, waarop door het Rijk meer maatregelen zijn aangekondigd.
- Ook maken boerenlandvogels onderdeel uit van het plan dat wordt opgesteld als onderdeel van de Europese Natuurherstelverordening.
- Tot slot zijn er door het Rijk extra middelen vrijgemaakt voor Agrarisch Natuurbeheer, zowel voor uitbreiding van Agrarische Natuur- en Landschapsbeheer, als voor andere instrumenten zoals herwaardering, investeringen in het landelijk gebied en verdere professionalisering van agrarische collectieven. Deze instrumenten en betere vergoedingen zijn cruciaal om te komen tot een langetermijnperspectief waar agrarisch natuurbeheer een vaste plek inneemt in het verdienmodel van agrarische bedrijven.

In het rapport zijn veel (praktische) aanbevelingen opgenomen die kunnen bijdragen aan de effectiviteit van het actieplan. Gedeputeerde Staten werken de aanbevelingen van de tussenevaluatie uit tot een aanpak met meer doelbereik.

Tot slot

De komende tijd werken wij verder aan het herstel van de populatie weide- en akkervogels in Provincie Zuid-Holland voor de langere termijn. Daarnaast werken we een plan uit in samenwerking met partners om te komen tot aanvullende afspraken voor de resterende periode van het Actieplan. Hierover zullen wij u komend voorjaar informeren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

Bijlagen

1. Tussenevaluatie actieplan Boerenlandvogels